

GEMEENTE EEMNES

BESLISVOORSTEL RAAD EEMNES

Besluitvormend orgaan

Gemeente Eemnes – Gemeenteraad

Gemeentecode

Eemnes

Onderwerp

Opwek duurzame energie Eemnes 2024

Portefeuillehouder

Have, R. ten

Openbaar

Ja

Korte inhoud

De provincie heeft het gebied ten zuiden van de kern van Eemnes aangewezen als voorkeurslocatie voor twee windturbines parallel aan de A27. Het college is van mening dat windturbines niet passen bij het open en dorpse karakter en daarmee een te grote impact hebben op Eemnes. Om die reden adviseert het college om een substantieel alternatief bod te doen door middel van zon op land. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn dat de opwek van zonne-energie een forse stap richting de 43 GWh (de geschatte opwek van twee windturbines zoals in de planMER) zet en dat dit landschappelijk ingepast dient te worden.

Besluiten

1. de ontwikkeling van zonne-energie op land op locatie B¹ mogelijk te maken;
2. de ontwikkeling van zonne-energie op land op locatie A² mogelijk te maken, als aanvulling op locatie B;
3. dit beslispunt is komen te vervallen omdat de grondeigenaar schriftelijk te kennen heeft gegeven geen bijdrage te leveren (locatie C).
4. de mogelijkheid voor opwaardering van het huidige zonnenveld te laten onderzoeken;
5. alle nieuwe ontwikkelingen voor zonne-energie op land landschappelijk in te passen;
6. in te stemmen met de gezamenlijke brief van de gemeenten in de RES-regio Amersfoort aan de provincie Utrecht;
7. een afwegingskader lokaal eigendom op te laten stellen.

Aanleiding voorstel

In de RES 1.0 van de regio Amersfoort, zoals deze is vastgesteld door uw raad op 28 juni 2021, is een bod van 0,5 TWh aan grootschalige, duurzame energieopwekking gedaan. Dit bod is onderverdeeld in 0,2 TWh wind op land, 0,2 TWh voor zon op dak en 0,1 TWh zon op land. Het bod is niet onderverdeeld naar opgaven per gemeente binnen de regio.

Begin januari 2024 heeft de provincie Utrecht alle gemeenten in de provincie geïnformeerd over de aanwijzing van 27 voorkeursgebieden voor windenergie. Eén van deze gebieden, in de planMER aangeduid als zoekgebied 75, valt binnen de gemeente Eemnes.

Naar aanleiding van dit bericht hebben wij uw raad tussen februari en april jl. een aantal malen geconsulteerd. Op basis van deze consultaties legt het college het navolgende voorstel aan u voor.

Doel

Met dit voorstel wil het college van B&W het mogelijk maken om zonne-energie op land te ontwikkelen in Eemnes, en daarmee het risico op een inpassing van windturbines door de provincie te minimaliseren. Zo'n bod doet ook recht aan de doelstelling van de Regionale Energie Strategie Amersfoort 1.0, zoals deze op 28 juni 2021 is vastgesteld door uw raad.

Het college vindt het belangrijk om een serieus en concreet bod terug te leggen naar de provincie. Dit houdt in dat er sprake moet zijn van een bod dat qua energieopwekking in

¹ Ten zuiden van de kern Eemnes, zie bijlage 1 voor overzicht locaties

² Ten zuiden van het knooppunt Eemnes, zie bijlage 1 voor overzicht locaties

de richting gaat van de opwekpotentie van twee windturbines van 241 meter, zoals opgenomen in de planMER: ca. 43 GWh.

Het bod bestaat uit de volgende locaties:

- Locatie A: ten zuiden van het knooppunt Eemnes. Betreft 8 hectaren, mogelijk uit te breiden naar 25 hectaren. De opbrengst van 8 hectaren is 6,8 GWh.
- Locatie B: ten zuiden van de kern Eemnes. Betreft 25 hectaren, mogelijk uit te breiden naar 29 hectaren. De opbrengst van 25 hectaren is 21,3 GWh.
- Locatie C: ten noorden van de A1. Betreft 13 hectaren. De opbrengst van 13 hectaren is 10,3 GWh.

Met zo'n concreet en stevig bod wordt ook aangesloten op de motie 'Wie goed doet, goed ontmoet' (zie bijlage 2), die op 20 maart jl. door de Provinciale Staten van Utrecht is aangenomen. Daarmee minimaliseert Eemnes de kans op een aanwijzingsbesluit vanuit de provincie.

Behalve dat een dergelijk bod een serieuze bijdrage levert aan de Regionale Energie Strategie, zorgt het ook voor een forse stap richting het behalen van de eigen duurzaamheidsambitie van Eemnes; 70% reductie van de lokale CO₂-uitstoot in 2030. Volgens de meeste recente cijfers is de uitstoot in Eemnes al met ca. 40% afgenomen sinds 2009. De beoogde zonnenvelden kunnen tot 20% extra afname opleveren, waarmee de totale afname op 60% kan komen. Tot 2030 is er dan nog een opgave van 10% CO₂-reductie om het gestelde beleidsdoel te halen.

Naast het creëren van ruimte voor zonnenvelden zal Eemnes ook actief blijven inzetten op de ontwikkeling van grootschalige zonne-installaties op daken. Door de aanhoudende netcongestie zullen hiervoor 'slimme' oplossingen moeten worden ontwikkeld. Dit knelpunt wordt landelijk en provinciaal erkend, en de provincie Utrecht heeft hierin ondersteuning toegezegd.

Na besluitvorming over dit voorstel door de raad zal het raadsbesluit met een brief namens de gezamenlijke gemeenten van de RES-regio Amersfoort worden gezonden aan de provincie Utrecht (zie bijlage 3).

Toelichting besluit (argumenten)

1.1 / 2.1 / 3.1 De ontwikkelingen sluiten aan bij eigen beleidsdoel en bij RES-doelen

Het ontwikkelen van zon-op-land in Eemnes draagt niet alleen bij aan de RES-opgave, maar zorgt ook voor een flinke stap richting realisatie van het gemeentelijk beleidsdoelen voor vermindering van CO₂-uitstoot; een reductie van 70% ten opzichte van 2009. Het concrete doel van Eemnes is om tussen nu en 2030 de uitstoot van CO₂ met ca. 18 kTon

te verminderen. De geschatte potentie voor CO₂-reductie per locatie is als volgt:

Locatie B: ca. 4,5 kTon

Locatie A: ca. 2,0 kTon (uitgaande van 8 hectaren)

Locatie C: ca. 2,4 kTon

1.2 / 2.2 / 3.2 De ontwikkelingen sluiten aan bij bestaande infrastructuur

Om de impact op de omgeving te beperken wordt gekozen voor ontwikkellocaties die aansluiten bij bestaande infrastructuur, zoals knooppunt Eemnes, de A1 en de A27. Dit is ook in lijn met de uitgangspunten die de provincie hanteert, mede op basis van de uitkomsten van het provincie-brede burgerforum.

1.2 / 2.2 Zonnevelden sluiten aan bij provinciale motie 'Wie goed doet, goed ontmoet'

Deze motie is op 20 maart jl. aangenomen door de Provinciale Staten van Utrecht. In de motie wordt aangegeven dat gemeenten die een serieuze bijdrage leveren aan de RES als allerlaatste worden overwogen voor een inpassingsbesluit voor windturbines.

Met een concreet en stevig bod voor zonnevelden op locatie B en A in Eemnes wordt aangesloten op de motie, en kan het risico van een provinciale aanwijzing van windturbines in Eemnes worden geminimaliseerd.

1.3 / 2.3 Zon op land sluit aan bij het advies van het Eemnesser burgerforum

Het burgerforum heeft in haar advies aangegeven dat zij de voorkeur geeft aan zonne-energie op land boven windenergie op land. Onder de inwoners van Eemnes is windenergie de minst populaire vorm van duurzame energieopwekking. Het burgerforum heeft dit advies in 2023 opgesteld op basis van verschillende bronnen, waaronder een brede burgerraadpleging onder de inwoners van Eemnes.

1.4 Er is slechts één grondeigenaar, er zijn al concrete ideeën én geen complexe belemmeringen

Voor locatie B is een concreet initiatief bekend voor de ontwikkeling van zonne-energie op land (zie bijlage 4 voor een overzicht van het project). Ook zijn op locatie B veel hectaren grond in eigendom van één eigenaar, wat een voordeel is bij de ontwikkeling. Daarnaast zijn er voor deze locatie geen complexe belemmeringen zoals de Kernrandzonevisie Oud-Eemnesserweg (locatie A) of weidevogelkerngebied (locatie C).

2.4 Interesse zon op land locatie A

Uit contacten met verschillende grondeigenaren van locatie A blijkt dat er voor sommige percelen animo is om de mogelijkheden van een zonneveld serieus te verkennen. Dit geldt in elk geval voor drie aansluitende percelen binnen het gebied, met een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 8 hectare. Verdere gesprekken zijn nodig om te bepalen hoe groot de werkelijke maximale potentie op deze locatie is.

3.3 Locatie C sluit aan bij de ontwikkelingen in het OER A1 /A27 project

In het project OER A1 /A27 worden de mogelijkheden onderzocht voor zonnevelden op rijksgronden langs de snelwegen A1 en A27. Omdat de gronden op locatie C direct aansluiten bij de snelweg A1, lijkt het logisch om aansluiting te zoeken bij het bestaande project OER A1 /A27.

4.1 Moderne panelen op zonneveld A1 zijn een kans voor de beperking van nieuwe zonnevelden

Het bestaande zonneveld A1 is aangelegd in een periode dat de energieopbrengsten per zonnepaneel aanzienlijk lager waren dan nu. Vervanging van de 'oude' panelen door nieuwe exemplaren zou de energieopbrengst vergroten zonder zichtbare veranderingen aan het zonnepark. We gaan deze mogelijkheid onderzoeken. Daarbij houden we ook rekening met het hergebruik van de huidige panelen. Als de opbrengst van het zonnepark hiermee vergroot kan worden, hoeft er minder nieuw zonneveld ontwikkeld te worden.

5.1 Landschappelijk inpassing van zonnevelden biedt kansen voor meervoudig grondgebruik, door versterking flora en fauna en mogelijkheden voor recreatie

Door het landschappelijk inpassen van de zonnepanelen kan de leefomgeving voor flora en fauna worden versterkt. Dit draagt bij aan het behoud van bedreigde soorten en versterkt de lokale ecologische veerkracht. Ook het burgerforum geeft als aandachtspunt mee om extra maatregelen te nemen ter bescherming van de natuur. De betrokken ontwikkelaar voor het zonneveld (Novar) doet momenteel onderzoek naar dit onderwerp samen met de Rijksuniversiteit Groningen.

Om een goede ontwikkeling, inpassing, vormgeving en beheer van het zonneveld te garanderen, wordt van de ontwikkelaar verwacht dat hij zich committeert aan de ['Gedragscode zon op land'](#). Ondertekenaars van deze code zijn de branchevereniging Holland Solar, de vereniging van omwonenden van energieprojecten (NLVOW), Greenpeace, Milieudefensie, Natuur & Milieu, de Natuur en Milieufederaties, Natuurmonumenten en de Vogelbescherming.

Door landschappelijk inpassing te combineren met wandelmogelijkheden tussen het zonneveld ontstaat er ruimte voor recreatie. In bijlage 5 zijn voorbeelden te vinden van meervoudig grondgebruik bij zonnevelden.

5.2 Landschappelijke inpassing van zonne-energie is in lijn met advies van het burgerforum

Het burgerforum heeft in haar advies aangegeven dat er bij de plaatsing van zonne-energie op land aandacht moet worden besteedt aan de landschappelijke inpassing. Dit sluit ook aan bij de twee kernwaarden die centraal staan in hun advies:

- Bescherm het open en dorpse karakter van Eemnes;
- Bescherm de natuurwaarden van het weidevogelgebied.

6.1 Gezamenlijkheid is van essentieel belang binnen RES-regio Amersfoort

Het college is van mening dat een gedegen en substantieel bod voor energieopwekking richting de provincie alleen kan lopen via de gezamenlijkheid van de gemeenten binnen de RES-regio Amersfoort. Zo'n bod zal namelijk een combinatie van initiatieven op het gebied van wind- én zonne-energie moeten bevatten, en daarvoor hebben de gemeenten elkaar nodig. Niet iedere individuele gemeente zal tenslotte op zowel zon als wind een bijdrage kunnen leveren. Het gezamenlijke bod zal ook moeten optellen tot voldoende energie-opwekking om in 2030 de opgave van 0,5 TWh te halen.

Een gezamenlijke reactie richting de provincie maakt het ook mogelijk om duidelijke afspraken te maken over het niet ingrijpen van de provincie door middel van aanwijzingsbesluiten voor windturbines. Dit is niet mogelijk als iedere gemeente afzonderlijk reageert richting de provincie. De provincie heeft in alle communicatie duidelijk aangegeven dat zij zich in dit traject richt op de RES-regio's, en daarmee dus niet op individuele gemeenten.

7.1 Met een afwegingskader lokaal eigendom worden duidelijke regels vastgelegd

Om er voor te zorgen dat Eemnes en haar inwoners meedelen in de opbrengsten van duurzame energieprojecten, moeten er heldere regels worden vastgelegd over lokaal eigendom. Door een afwegingskader op te stellen, hebben ontwikkelaars vooraf duidelijkheid over de eigendomsvoorwaarden voor energieprojecten in Eemnes.

Vastgesteld wettelijk- en beleidskader

Vastgestelde RES 1.0 Regio Amersfoort;

Duurzaamheidsbeleid Eemnes; 70% CO₂-reductie in 2030 t.o.v. 2009.

Relatie BEL-gemeenten en BEL Combinatie

Niet van toepassing

Kantttekeningen

1.1 / 2.1 / 3.1 Zon-op-land past niet binnen de huidige bestemmingsplannen

Voor alle locaties geldt dat binnen de huidige bestemmingen geen ontwikkeling van een zonneveld mogelijk is. Er zal dus ruimte moeten worden gemaakt via een wijziging van de bestemmingsplannen of via een uitzonderingsbepaling. Deze zal te zijner tijd aan de raad worden voorgelegd.

1.2 / 2.2 / 3.2 Mogelijkheden voor aansluiting op energienet zijn nog onduidelijk

Voor alle locaties geldt dat, door de huidige netcongestie, het nog onduidelijk is wanneer de verschillende zonnevelden aangesloten kunnen worden op het elektriciteitsnet. Binnen de RES-regio Amersfoort is er met Stedin overeengekomen dat alle initiatieven van de gemeenten worden verzameld en gezamenlijk door Stedin worden beoordeeld op voldoende netcapaciteit. Stedin is niet in staat om individuele ontwikkelingen los van

elkaar te beoordelen. Aangezien de netwerken van Stedin de gemeentegrenzen overschrijden, heeft een ontwikkeling in een bepaalde gemeente invloed op de aansluitbaarheid van een ontwikkeling in een andere gemeente, en vice versa. Daarom heeft de RES-regio Amersfoort met Stedin afgesproken dat alle ontwikkelingen van de gemeenten gebundeld worden voordat Stedin ze beoordeelt. De verwachting is dat realisatie vóór 2030 in elk geval mogelijk is.

1.3 Aanleg weg voor ontsluiting van de Zuidpolder

Voor locatie B geldt dat er bij de eventuele ontwikkeling van een zonneveld rekening gehouden moet worden met de toekomstige aanleg van de ontsluitingsweg Te Veenweg Zuid naar de Eikenlaan.

2.3 / 3.3 Bij voorkeur geen zonnevelden op agrarische gronden die actief in gebruik zijn

Op de locaties A en C worden gronden actief gebruikt voor agrarische doeleinden. Het ontwikkelen van zonnevelden betekent een onttrekking van deze gronden aan de lokale agrarische bedrijfsvoering. Volgens de zonnebrief van het Rijk is dit een beperking voor ontwikkeling van een zonneveld. De provincie Utrecht zal deze zonnebrief vertalen naar eigen beleid, maar verwacht dit niet voor 2025 op te kunnen pakken. Tot dat moment blijven de huidige (minder strikte) provinciale regels van toepassing.

2.4 De Kernrandzonevisie Oud-Eemnesserweg zorgt voor complexe belemmering

Locatie A valt binnen het gebied waarop de Kernrandzonevisie Oud-Eemnesserweg van toepassing is. Door de inpassingseisen die in dit gebied gelden, kan de opbrengst per ha. zonneveld worden beperkt. Het gebied is een overgangslandschap. Er zijn veel natuurwaarden te vinden en er is een hoge biodiversiteit (beschermde diersoorten en kenmerkende vegetatietypen). De visie geeft een raamwerk voor ontwikkelingen: bij nieuwe ideeën moet er in een pril stadium al aandacht worden besteed aan landschappelijke structuren.

De verschillende kwaliteiten die voor het gebied zijn aangegeven maken de ontwikkeling van een zonneveld complex, maar niet onmogelijk.

2.5 Meerdere grondeigenaren moeten instemmen met de ontwikkeling

Op locatie A is het grondeigendom verdeeld over meerdere eigenaren. Een deel van grondeigenaren staat positief tegenover de ontwikkeling van zonne-energie op land, maar het is onzeker of alle grondeigenaren bereid zijn om mee te werken. Hierdoor zou het kunnen dat het zonneveld beperkt wordt in omvang. Een stapsgewijze ontwikkeling van deze locatie lijkt mogelijk, waarbij de toekomst moet uitwijzen wat de maximaal haalbare omvang van een zonneveld op deze locatie is.

3.4 Ligging in weidevogelkerngebied zorgt voor complexe belemmering

Sinds de wijziging van het provinciale beleid in 2023 ligt locatie C in een weidevogelkerngebied. Ontwikkeling van een zonnenveld in zo'n gebied is niet onmogelijk maar kent wel complexe belemmeringen. De ontwikkeltijd zal daardoor langer zijn dan in gebieden zonder belemmeringen. Door de inpassingseisen die in zo'n gebied kunnen gelden, kan de opbrengst per ha. zonnenveld worden beperkt.

4.1 Wijziging in het zonnenveld kan nadelige gevolgen hebben voor verleende subsidie

Voor de exploitatie van (het huidige) zonnenveld A1 is in 2017 een (SDE+) subsidie verstrekt door het RVO. De kans bestaat dat het vervangen van de zonnepanelen ingaat tegen de subsidievoorwaarden, en dat betaling wordt stopgezet. Dit kan betekenen dat de exploitatie mogelijk niet meer rendabel is. Onderzoek en een gesprek met de eigenaar van het zonnenveld is nodig.

4.2 Huidige eigenaar zonnenveld moet instemmen met vervanging zonnepanelen

Als vervanging vanuit de subsidiekant niet op bezwaren stuit, dan is het aan de huidige eigenaar van het zonnenveld om te besluiten of de vervanging gewenst is. Mocht de eigenaar dit niet oppakken, dan heeft de gemeente geen middelen om dit af te dwingen.

6.1 Andere gemeenten kunnen besluiten om niet in te stemmen met een gezamenlijke reactie

Mochten er gemeenten zijn die besluiten niet in te stemmen met een gezamenlijke reactie, dan zal iedere gemeente met een eigen reactie richting de provincie moeten komen. Daarin wordt dan aangegeven welke initiatieven worden opgepakt en wat dat naar verwachting oplevert. De provincie telt alle resultaten op om te zien of daarmee het doel van 0,5 TWh wordt gehaald in 2030. Als dat niet het geval is zal de provincie één of meer locaties uit de planMER gaan ontwikkelen om tot 0,5 TWh te komen. Het is vooraf niet bekend om welke locaties, in welke gemeente, het dan gaat.

Financiën

Aan dit voorstel zijn geen directe financiële consequenties verbonden. Mocht dit voorstel worden aangenomen dan zullen er vervolgvorstellen komen voor het ruimtelijk mogelijk maken van zonnenvelden. Daaraan zullen wel financiële consequenties zitten. De daar te maken (ambtelijke) kosten zullen via een anterieure overeenkomst worden doorbelast aan een toekomstige ontwikkelaar. Vanuit de provincie is financiële ondersteuning toegezegd, als dat nodig is voor een succesvol project.

Begrotingswijziging nodig?

Nee

Uitvoering

Zodra de raad, op basis van dit raadsvoorstel, een besluit heeft genomen over de opwek van duurzame energie, dan worden dit raadsbesluit en de gezamenlijke brief vanuit de RES-regio gedeeld met de provincie. Nadat op 11 juli alle raadsbesluiten van de gemeenten in de provincie Utrecht ontvangen zijn, stelt de provincie een tussenbalans op. Hierbij wordt geëvalueerd of de drie RES-regio's in de provincie op schema liggen om de doelstelling van 2,4 TWh duurzame energieopwekking in 2030 te behalen. In Q3 van 2024 krijgt de gemeente een terugkoppeling over deze tussenbalans.

Voordat gestart wordt met de uitvoering van zonnevelden, zal er een beleidskader voor lokaal eigendom worden opgesteld. Het beleidskader moet er voor zorgen dat de direct omwonenden, maar ook de overige inwoners van Eemnes, meeprofiteren van de ontwikkeling van de zonnevelden. Dit beleidskader wordt de komende maanden, in afstemming met belanghebbenden, uitgewerkt en in Q4 2024 ter vaststelling aan de raad voorgelegd.

Daarnaast wordt er een anterieure overeenkomst opgesteld waarin onder andere afspraken worden gemaakt met de ontwikkelaar over landschappelijke inpassing, ecologie en participatie.

De gemeente vindt het belangrijk om een gedegen participatietraject te volgen. Dit met als doel om de belanghebbenden, waaronder omwonenden, en de overige inwoners van Eemnes actief en maximaal te betrekken bij en te laten profiteren van de ontwikkeling van duurzame energie. Uitgangspunten hierbij zijn dat de participatie inclusief, toegankelijk en transparant is. Belanghebbenden worden tijdig geïnformeerd over plannen, procedures en participatiemogelijkheden.

Communicatie

Inwoners en belanghebbenden informeren we actief over het genomen besluit en de mogelijke gevolgen daarvan. Denk aan de grondeigenaren, de omliggende gemeenten, RES-regio Amersfoort en de provincie Utrecht.

Voorlopig kunnen inwoners onze website www.eemnes.nl/wind volgen voor updates. Ook geven we procesupdates in de Rotonde en de Digitale nieuwsbrief.

Na definitieve besluitvorming in de raad zal er, na de zomer, een aparte projectpagina komen om de voortgang van het project te volgen. Ook starten we dan een participatietraject voor de omgeving en belanghebbenden.

Bijlagen

Bijlage 1 – Kaart overzicht locaties A, B en C

Bijlage 2 – Motie ‘Wie goed doet, goed ontmoet’ Provincie Utrecht, 20 maart 2024

Bijlage 3 – Gezamenlijke brief RES-regio Amersfoort aan Provincie Utrecht

Bijlage 4 – Projectblad locatie B

Bijlage 5 – Voorbeelden meervoudig ruimtegebruik zonnevelden

Bijlage 6 – Raadsbesluit Opwek duurzame energie Eemnes 8 juli 2024

Stellers

M. Radstake & T. Sneijder

Registratiedatum

22 april 2024